

izvirni znanstveni članek
prejeto: 2010-11-22

UDK 003.349.1:81'373.6(497.5 Istra)

STRATIFIKACIJA ROMANIZAMA U KNJIZI „GLAGOLJSKI NATPISI“ BRANKA FUČIĆA

Ivana POLDRUGO

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za humanističke znanosti, Preradovićeve 1, 52100 Pula, Hrvatska
e-mail: ivana.poldrugo@ffpu.hr

IZVLEČEK

Knjiga ali katalog Branka Fučića ima veliko število neslovanskih besed; med njimi romanizmi omogočajo detaljnijo stratifikacijo. V knjigi je 179 besed romanskega izvora, ki so zajete v stratificiranem korpusu. Gre za abecedni seznam romanizmov, stratificiranih glede na dva kriterija. Prvi je časovni pregled vseh popisanih oblik: naštetih so najstarejši in najmlajši zapisi, kakor tudi najbolj uporabljeni romanizmi v glagolitskih tekstih od 12. do 18. stoletja. Drugi kriterij je glasoslovni in oblikoslovni opis sprememb. Za potrjevanje romanskega izvora posameznih besed so uporabljeni (istro) beneški in hrvaški (čakavski) slovarji.

Ključne besede: stratifikacija, cerkvena terminologija, morfološka analiza, leksikologija

LA STRATIFICAZIONE DEGLI ELEMENTI ROMANZI NEL LIBRO DI BRANKO FUČIĆ GLAGOLSKI NAPISI (SCRITTE GLAGOLITICHE)

SINTESI

L'opera ovvero il catalogo di Branko Fučić riporta un elevato numero di parole non slave; tra di esse, in particolare gli elementi romanzi consentono una più precisa stratificazione. Le 179 parole di origine romanza presenti nell'opera, formano un corpus stratificato. Si tratta di un elenco alfabetico di parole di origine romanza, stratificate in base a due criteri. Il primo è quello della successione cronologica di tutte le forme catalogate: l'elenco comprende le scritte più antiche e più recenti, come anche le parole di origine romanza più ricorrenti nei testi glagolitici dal XII al XVIII secolo. Il secondo criterio è invece quello della descrizione fonologica e morfologica dei mutamenti. L'origine romanza delle singole parole viene confermata per mezzo di dizionari (istro)veneti e croati (ciacavi).

Parole chiave: stratificazione, terminologia ecclesiastica, analisi morfologica, lessicologia

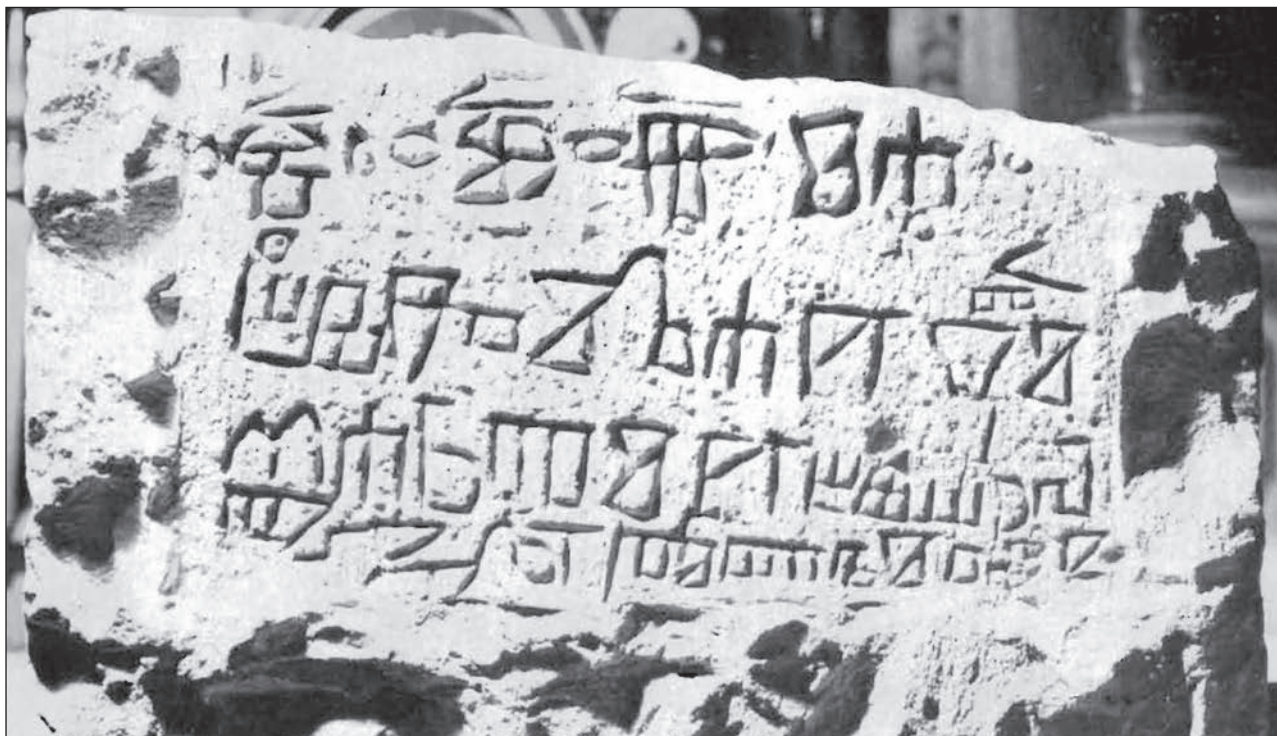
Tema je ovog rada stratificirati romanizme pronađene u znamenitom katalogu Branka Fučića iz 1982. godine koji obiluje riječima neslavenskoga postanja, a obuhvaća glagoljske epigrafske spomenike na prostoru Istre, Hrvatskoga primorja, kvarnerskog otočja te zadarskoga i ličkoga područja, ali i sve ostale glagoljske natpise s drugih hrvatskih (Ozalj), slovenskih (Primorska, Dolenjska), bosanskih (Kijevci kod Bosanske Gradiške, Humac u Hercegovini) pa čak i makedonskih područja (Sv. Naum na Ohridskome jezeru). Riječ je o izuzetno vrijednom popisu najstarijih glagoljskih natpisa od XI. do XIII. stoljeća te onih koji pružaju podatke o imenima i djelima domaćih istarskih, kvarnerskih i dalmatinskih graditelja, kipara i slikara od XV. do XVIII. stoljeća. Fučićeva se knjiga ne bavi detaljnim proučavanjem glagoljičnog pisma i njezinim povijesnim razvojem jer nije namijenjena isključivo paleografima i lingvistima, već daje pregledan popis i objašnjenje tekstova kako bi se čitatelju olakšalo čitanje i pojednostavilo korištenje podataka iz glagoljskih tekstova, odnosno grafita.¹

Listajući knjigu (s naglaskom na njezin opći glosarij iz indeksa) iznenađuje povećana zastupljenost latinizama i grecizama. Kao što je poznato, u hrvatski su mnogi romanizmi prodrli iz balkanskog vulgarnog latiniteta², a neki su, vjerojatno, ušli preko germanskoga. Osobito

mnogo ima romanskih relikata u jadranskoj toponimiji. Romanizmi iz francuskoga, španjolskoga proširili su se uglavnom knjigom. Osim najstarijih, koji su često općeslavenski ili općeužnoslavenski, pučki su romanizmi (za razliku od novijih knjiških) najčešće provincijalizmi. Misionarenje je u naše krajeve, kako se pretpostavlja, dolazilo s više strana: iz dalmatinskih gradova koji su bili pod bizantskim suverenitetom i gdje se ukrštavao latinski i grčki jezik, pa i istočna i zapadna liturgija, zatim iz fra-nakčkih centara, pa iz Akvileje.

Abecedno posložen korpus Fučićeva kataloga poslužio je stratifikaciji riječi romanskoga podrijetla, točnije stratifikaciji 179 romanizama.³ Valja napomenuti da tu ne spadaju romanizirana osobna imena niti takvi toponimi a nekolicina ih je ostala neobrađena poradi nejasna podrijetla ili značenja. Tekstovi grafita uglavnom su sintagme tipa: *se pisa; ...bi postavljena ova načinba* i sl. Tako oskudni riječima i slovima nemaju ni bogatiji sadržaj, pa većinom bilježe datume i mjesta nastanka grafita, imena majstora i svećenika.

Prije leksikološkog i morfološkog opisa romanizmi su i kronološki obrađeni. Tako, kao najstarije, nalazimo romanizme zapisane do XIII. stoljeća (kako ih je uzeo i Fučić). Znamo da je od svih, što natpisa što grafita, naj-

Župna crkva sv. Martina./ Parish church St. Martin's. 1431. god./ A year 1431

Natpis na kamenoj ploči/ An inscription on flagstone: 1431. bē zidan Sveti Martin, bēše pop Pilad, prošt Didak.

1 Tekstovi su prenijeti u latiničkoj transliteraciji i u latiničkoj transkripciji suvremenim hrvatskim izgovorom i pravopisom.

2 Kao primjere navodim košulja < casulla (SKOK II, 58); palača < palatium (SKOK II, 589).

3 Fučić je u svojoj knjizi popisao 517 glagoljskih natpisa.

popularnija Bašćanska ploča s koje čitamo i nekoliko romanskih riječi, dvaput *opat*, *apostol* i *evanjest*.

Opat ‘opat’ m.

se zida Maj opat (Krk, XI. st.)

az opat Držiha pisah se o ledině juže da Zvanimir (Baška, 1100.)

Stipan opat (Omišalj, 1477.)

Vidimo da je riječ o jako starim romanizmima kako nalazimo u prva dva fragmenta. Ovaj prvi je najstariji pronađeni romanizam i to na grafitu iz Krka na istoimenom otoku dok je treći iz XV. st. kada posljednji regularni opat u Omišlju stavlja glagoljski natpis na opatsku nadgrobnu ploču godine 1477. Oba su termini iz crkvene terminologije (kao uostalom i opat).

Apostol ‘apostol’ m.

da iže to poreče, klnij Bog i 12 apostola i 4 evanjesti (Baška, 1100.)

na čast svetuju apostolu Petra i Pavla (Vrbanj, 1347.)

blaženomu svetomu Jadriju apostolu (Belaj, 1492.)

Evanjest ‘evanjest’ m.

da iže to poreče, klnij Bog i 12 apostola i 4 evanjesti (Baška, 1100.)

Tako *evanjest* dolazi iz grčkoga a u narodni govor ulazi dosta rano – još od samih početaka kršćanstva – kao učena riječ, doživjevši razne glasovne promjene zbog čega je postala poluučena.

Romanizam *oltar* nađen je kao najstarije zapisani u Grdoselu u XII. st:

Oltar ‘oltar’ m.

(kontekst nerazumljiv!) (Grdoselo, XII. st.)

prokoratur ovoga oltara (Novi, XVI. st.)

da guvernuju tu crekav i oltar svete Marije (Borut, 1560.)

to su maše oltara svetoga Baština (Hrastovlje, 1561.)

to su maše oltara (Hrastovlje, 1561.)

Kontekst kod prvog fragmenta nije naveden budući je potpuno nerazumljiv i nema jasne sintakse, kao da se glagoljična slova redaju nasumce. U značenju oltar imamo i romanizam *antar* istog postanja (zabilježen samo u Humu) a koji je doživio brojne morfološke promjene, nije sigurno dolazi li od lat. *altare*.

Sljedeći po starini je romanizam *arhandel*:

Arhandel ‘arhandeo’ m.

a se crki arhandela Mihaila (Humac, Ljubuški, XII. – XIII. st.)

Riječ je o kršćanskom terminu grčkoga postanja a znači ‘glava’. P. Skok ima kao natuknicu samo prefiks *arhi-* koji se danas kod katolika prevodi prefiksom *nad-* (SKOK, I, 60; ESSJ, 367).

Posljednja dva romanizma iz ove grupe su *sobota* i *maša*:

Sobota ‘subota’ ž.

v sobotu gospodnu (Hum, XIII. st.)

prva sobota po Vazmu (Hum, 1490.)

v sobotu (Beram, XVI. st.)

Riječ je zapravo hebrejskog podrijetla ali se latinizirala, a u prijevodu znači ‘dan odmora poslije šest dana u tjednu’. »U nas je preko lat. n. pl. *sabbāta* (od ital. *sabbato*) došla iz ‘madž. toponima *Szabadka* < **sobotka* a radi se o slav.deminutivu na –ka od *sobota* (‘mjesto gdje se subotom održava sajam’)» (SKOK, III, 299).

Maša ‘misa’ ž.

gragorine maše peti dan (Hum, XIII. st.)

rekoš mašu Žvanu (Gračiče, XV.–XVI. st.)

da pe pop Grgur mladu mašu (Lovran, 1543.)

peh moju mladu mašu (Pazin, 1557.)

to su maše oltara svetega Baština (Hrastovlje, 1561.)

biše maša u... (Sorbar, 1568.)

Dolazi od lat. *missa* ali i od staroslavenskog *mъša*. »Riječ ‘maša’ dolazi kao objekt glagolima činiti, govoriti, pjevati, tvoriti, a najčešće glagolu služiti» (ARJ, VI, 507). Termin *maša* naročito se rabi u Istri, dok se u južnoj Hrvatskoj kaže *misa*. Zanimljivo je da oblik *misa* imaju i Istroromunji što ukazuje na činjenicu da su oni u Istru došli preko Dalmacije (Filipi, 2002, 91–96).

U najmlađe zapisane romanizme uvrštavamo samo one iz XVIII. st.⁴ Njih je, čak 28 iz cjelokupnog korpusa. Tako je najmlađe zabilježeni romanizam iz godine 1773. gdje u Žmanu nalazimo *maráč*, a zatim slijede: *hrizma*, *žakan*, *april*, *don*, *ered*, *fabrikati* (se), *fata*, *februar*, *figura*, *jenar*, *jereditad*, *julej*, *kapitan*, *luj*, *meštar*, *novembar*, *oktebar*, *olej*, *otubar*, *paroh* i *parohijan* i *parok* i *pievano*, *prokaratur*, *prvar*, *puneštra*, *red*. Većina ih je sa zadarskog područja (otoci i zaleđe) gdje glagoljaši još klešu natpise unatoč povlačenju glagoljice.

Najčešće se pojavljuje, 94 puta, *žakan*, zatim jedna kratica *pre* (za tal. prete) s 50 zapisa, *plovan* (41 put), *meštar* (33 puta), *maj* (24 puta), *april* (19 puta) i kao što se može vidjeti, većina latinskih naziva za mjesec. Kako su svi nazivi za mjesece u godini u ono vrijeme bili latinskoga postanja normalno je da će najviše romanskih riječi biti iz serije rimskih numeralnih naziva za mjesec a znamo da je velika većina svih glagoljskih natpisa uredno datirana, što po godini (i stoljeću) a što po mjesecu zapisa. Tako na primjer naziv za peti mjesec u godini dolazi od tal. *maggio*: lat. *māiu(m)* ‘mese dedicato al ‘dio grande’ (māgiu(m), dalla rad. *mag- ‘grande’)» (DELI, 908), dok za *maráč* koji dolazi od latinskoga *martius* (*mēnsis*), što je značilo ‘Marsov, Martov (mjesec)’ čitamo više termina *marac*, *marat* i *ožuak*. Vrlo je zanimljiv oblik *dedebar* za mjesec prosinac kojemu jednostavno ne nalazimo slič-

4 U katalog nisu ušli grafiti iz XIX. i XX. st. koji bi onda bili najmlađi.

nih oblika u rječnicima, dok ćemo u Skoka lako naći i *decenbar* pored *dicenbar*, *decembar*, *dečebars* pa čak i izvedenicu *dektebar* (analogijski prema *septebar* i *oktebar*) (SKOK, III, 388).

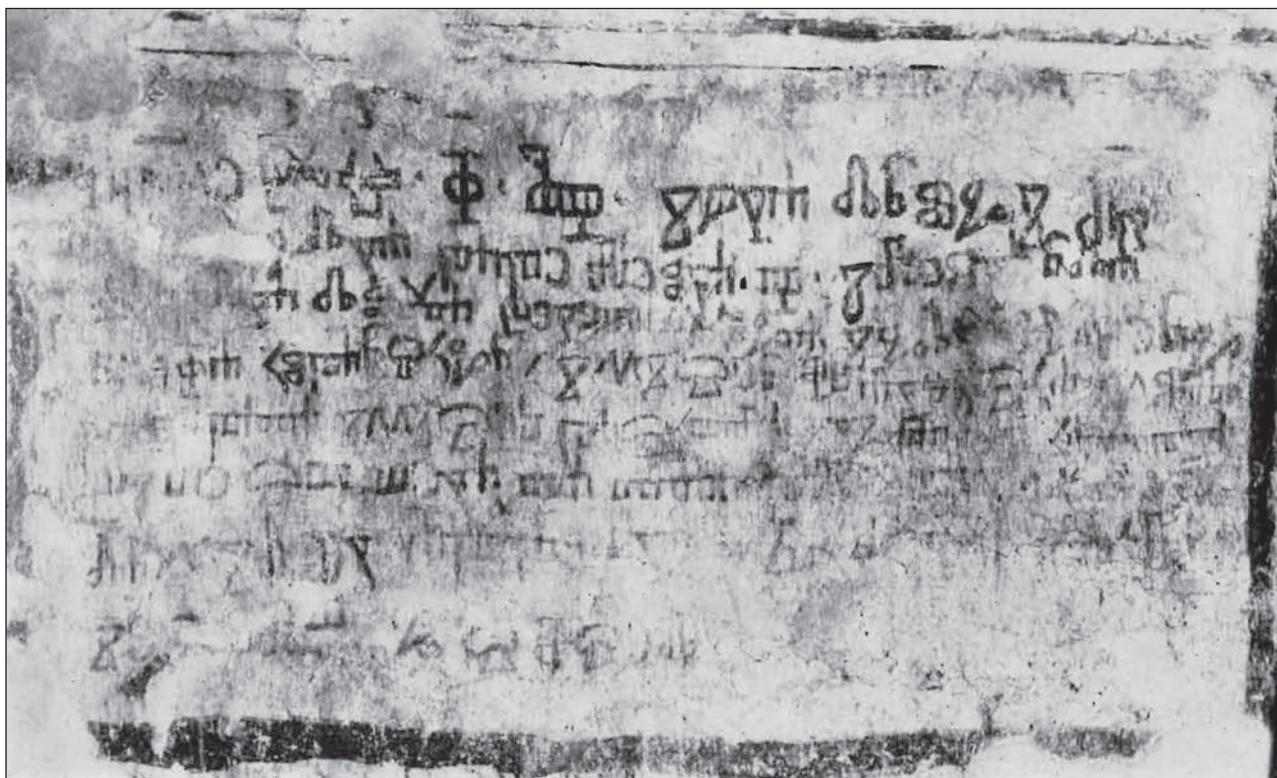
Najviše oblika za *žakan* nalazimo u Bermu, prvi s jednog grafita iz Draguča (XIV. st.) a posljednji iz Dubašnice (XVIII. st.). To je još jedan u nizu crkvenih termina grčkoga postanja „od gr. *diakonos* ‘1. sluga, 2. (kao crkveni termin) minister > lat. *diāconus*, sudeći prema toj fonetskoj pojavi, posuđen vrlo rano, možda već u 7. v.“ (SKOK, I, 670). Uglavnom je zapisan u kontekstima tipa: *se pisa, sije pisa, to pisa žakan od Rovinja, pisah žakan Milan....*

Romanizam *plovan*⁵ dolazi „od furl. *plevan* < lat. *plebānus*, poimeničeni lat. pridjev od *plebs* (Brecelj, 2005, 555; REW, 5229). Samoglasnik *o* mjesto *e* u *plovan* je zbog labiodentala *v* kao u *ponistra* < *fenestra*, upor. tal. *piovano* pored *pievano*. Može biti i dalmato-romanska riječ. Crkveni latinizam je hrv.-kajk. *plebanoš* = *plebanuš* = *plibanuš* = (zamjenom početnog sloga *ple-* domaćim prefiksom *pre-*) *prebanoš* = *prebānuš* = (ispuštanjem dočetka *-us* kao u drugim latinizmima) *pleban* ‘parok, župnik’... (SKOK, II, 689). Za termin *meštar* očito je da ima

značenje „majstor“, a prvotno je upućivao općenito na učitelja⁶.

Veoma su brojni romanizmi tipa *dom*, *domin*, *don* kao i *pre*, *fra* kao skraćnice za svećeničke titule, pa je tako termin *dom* zapisan na 11 glagoljskih natpisa, *domin* (za župnika) nalazimo na četiri natpisa, naravno oba termina od lat. *dominus* (REW, 2741).

Od glagola nalazimo tek nekoliko romanskog postanja, u Dobrinju s natpisa čitamo „čini uzidati od fundamenta i dotati pop Jurešić...“, dakle *dotati* u značenju ‘dati’. Skok navodi romanizam *dot*, *dota* = slov. *dota* ‘miraz’ (v. i ESSJ ? : 9). Denominal na *-ati*: *dotati*, od tal. *dote* f. < lat. *dos*, gen. *dotis* (od istog korijena od kojeg i *dare*, u praslodstvu sa *dati*) (SKOK, I, 427). Valja ga usporediti i s talijanskim *dotare* (Devoto, Oli, 2002–2003, 685), odnosno mletačkim *dotare* (Boerio, 1856, 246) kao moguće polazište za ovaj hibridni romanizam. Još je jedan siguran romanizam *kuntreštati* (talijanizam), a pojavljuje se u Bermu (u crkvi Sv. Marije na Škriljinah) u 16. st., gdje čitamo: „lažni očete vi z bogom kuntreštati“. Za termin *kuntreštati* Fučić navodi da je ‘istarski i primorski lokalizam, prema talijanskom, *contrastare*, *prepirati se*’ (Fučić, 1982, 88).

Crkva sv. Trojstva./ St. Trinity Church. 2. VI 1518./ June 2, 1518

V ime Božje. 1518. Ijuna drugi dan. Va vrime gospodina pape Leona X I Leonarda Loredana, duža benetačkoga i gospodina z Bergama, škofa koparskoga i miser Frančiska Mula, poteštata i miser Paskvala Ingalda, kapitana biše svršena ta tla po meštri Antoni Damidun a po prošnji redovnika, žakan i ostalih sused.

5 U značenju „duhovnik, župnik, plebanus“.

6 Budući da dolazi od latinske riječi *magister* (REW, 5229).

Natpis iz Boruta bilježi glagol *ordinavati* „naređivati“. Riječ je o glagolu hibridnoga tipa: strana osnova i domaći dočetak, od lat. *ordo*, *-inis*, *ordinare* (REW, 6094) > tal. *ordine* (Devoto, Oli, 2002-2003, 1408). Još je jedan glagol nejasna postanja iz Barbana: *retinati* (uhapsiti) u kojem se kriju oblici srodni tipu *aretirati* s aferezom početnoga *a*- i promjenom *r* > *n*.

Od ostalih neobičnih termina izdvajamo još neke: u Gologorici imamo za riječ *proždrljivost* romanizam *gula* za koji Skok misli da je riječ o talijanskom ili dalmatoromanskom leksičkom ostatku, „od tal. *gola* odnosno lat. *gula* izvodimo *goluž*, *gulož* kako se govori u Šibeniku, Rabu ili *guloz* (Dubrovnik, Cavtat), odatle *gulozan* 'sladokusac, bonkulović (talijanizam *bonculo*)“ (SKOK, I, 631). Riječ bi mogla biti i iz mletačkoga s promjenom *o* > *u*. Na dva natpisa nalazimo termin *kareštija* za nestašicu, bit će da je riječ o posuđenici iz nekog mletačkoga govora: *caestia* (Boerio, 1856, 138).

Termin *koneštabl* i sličnih oblika ne nalazimo kod Skoka pa nam značenje nije jasno a samo je zabilježen na jednom grafitu.

Od romanskog termina za vladu *guveran*: „po guverni gospodina plovana“⁷ imamo nekoliko izvedenica za riječ upravitelj: *guvernador*, *guvernadur*, *guvernatur* i glagol *guvernati* i to na više natpisa, ali u istom značenju nalazimo i *kaštad*, *kaštald*, *kaštal* i *kaštald*.

Kada se govori o stratificiranju romanizama, mora se napomenuti da je teško dati točno objašnjenje, podrijetlo i tomu slično jer nikad ne znamo kad je koji od romanizama ušao u jezik. Pomoglo bi, ipak, poznavanje povijesti crkve, liturgije, evanđelja, odnosno, svega što je vezano uz religijsku terminologiju budući da ona čini većinu popisanih romanskih riječi. Imajući na umu da se radi o tisućljetnoj tradiciji koja se i danas nastavlja, logično je zaključiti da se većina crkvenih termina mijenjala kroz povijest. Tu govorimo o korjenitim promjenama u fonologiji, morfologiji, tvorbi riječi i dr. Većina je crkvene terminologije došla iz grčkog ili izravno iz latinskog jezika. Međutim, nema izravnih grecizama, već su oni došli ili preko latinskoga (u Dalmaciji dalmatskoga) ili preko nekog europskog jezika. Kasniji rezultat tih riječi nazivamo ili prilagođenice ili posuđenice ili složenice. Što se etimologije tiče dosta je riječi grčkoga postanja koje su ušle u hrvatski jezik posredstvom ili latinskog ili talijanskog jezika. A kad je riječ o starijim grecizmima izvan crkvene sfere, oni su mogli ući i preko dalmatskoga jezika. Naravno, nisu svi ušli iz starogrčkog ili latinskog jezika, ima tu i riječi iz hebrejskog, mletačkoga, starovisokonjemačkoga, egejskog, starocrkvenoslavenskoga, franačkoga i da ne nabrajamo, drugog podrijetla. Puno njih se potpuno prilago-

godilo domaćem leksiku ili su nastali hibridni ili poluhibridni oblici. Ono što nas najviše zanima je latinizacija i polatinjenje, ili drugim riječima, širenje latinskoga jezika i latinske kulture i sve ostalo što je u vezi s romanizacijom koja obuhvaća sve romanske jezike.⁸ Često je, naime, jedna latinska riječ dala nekoliko refleksa u romanskim jezicima. Obično jedan pučki, iskonski, a jedan naknadni učeni, knjiški. Na ovaj su način podijeljeni i svi navedeni i drugi romanizmi koji slijede, dakle, imamo pučke, učene i poluučene romanizme. Mnogi su učeni tijekom vremena postali pučki ili poluučeni.⁹ Pa tako među učene spadaju: *fratar*, *hrizma*, *kler*, *papa* i *prezbiter*. Od *fratar* nalazimo i skraćeno *fra* u više natpisa, naravno kada je u vezi s osobnim imenom redovnika, *fratōr* je nastalo zacijelo od lat. sintagme *domus fratōrum* (SKOK, I, 529). *Hrizma* je romanizam nađen zabilježen samo u Kožinu, na natpisu iz XVIII. st., a riječ je o učenom grecizmu koji je u hrvatske govore ušao preko crkvene terminologije. Romanizam *kler* nalazi Fučić u Dubašnici iz 1600. godine kao još jedan od crkvenih termina gr. podrijetla > lat. *clerus* (Fučić, 1982, 144). „Istoga su postanja i talijanski odnosno mletački oblici *chièrego*“ (Boerio, 1856, 466). Ako nije učena riječ odnosno latinizam iz crkvene terminologije, mogla bi biti jako stara posuđenica zbog čuvanja skupine *-kl-*. Za termin *papa* jasno je da je to učena riječ koja je jako rano ušla u pučke govore, dok je *prezbiter* učeni grecizam u nas došao preko latinskoga. Što se poluučenih tiče izdvajamo samo neke: *kalež*, *preošt*, *tempal*. Romanizam *kalež* nalazimo zabilježenog samo jednom: 'kada biše ukraden *kalež*' u Bačvi iz 1628. „Očito je riječ romanska iz sjeverne Italije: od lat. *calice(m)* po pravilima romanskih jezika postalo je *kalege*, pa *kaleže* te je od ove riječi došlo u naš jezik već prije XIV vijeka *kalež*.“ (ARJ, 1880–1976, 770). Pučki su romanizmi potpuno prilagođeni pučkome govoru a mogli su ući u jezik ili preko crkvenog okruženja (npr. *maša*) ili pak, kao obične posuđenice iz romanskih jezika, *žakan*, recimo, možemo držati poluučenim ali i pučkim romanizmom – u istu kategoriju spadaju i svi oni poluučeni koji su se promijenili tako da nalikuju pučkima npr. *limozina*. Ponekad od iste latinske riječi imamo i tri ili čak četiri oblika. Tome je dobar primjer latinska riječ *augustus* (SKOK, I, 75) koja živi u talijanskom kao pridjev *augusto* i kao vlastito ime *Augusto*, i to je latinizam, dok ista riječ u pučkom obliku glasi *agosto* i znači „mjesec kolovoz“. Zatim, posve je „učena“ podrijetla *tempal*, gdje nam morfološka prilagodba dočeka govori da je riječ o poluučenom romanizmu. Još je bolji primjer *ištrumenat* jer se radi o učenoj riječi¹⁰ ali koja zbog glasovnih i oblikovnih promjena postaje poluučena. Slično se dogodilo i s terminom *prament* zbog morfološke prilagodbe.

7 Riječ je o morfološkoj prilagođenici nekog talijanskog oblika.

8 Podrobnije o tomu u Tekavčić, 1979.

9 Učeni su romanizmi oni koji su ušli (u ovom slučaju iz crkvenog okruženja) u jezik i nisu se s vremenom mijenjali. Poluučeni su ušli u jezik na isti način ali su se tijekom vremena djelomično mijenjali, dok su pučki potpuno prilagođeni pučkome govoru a mogli su ući u jezik ili preko crkvenog okruženja ili pak, kao obične posuđenice iz romanskih jezika.

10 Usp. *strument*, *strumento* (Rosamani, 1990, 1112).

STRATIFICATION OF ROMANCE LOAN WORDS IN THE BOOK “GLAGOLJSKI NATPISI”
BY BRANKO FUČIĆ

Ivana POLDRUGO

University of Pula, Department of Humanities, Preradovićeve 1, 52100 Pula, Hrvatska
e-mail: ivana.poldrugo@ffpu.hr

ABSTRACT

The book or catalogue of Glagolitic inscriptions by Branko Fučić contains a considerable number of non-Slavonic words, among which Romance loan words enable detailed stratification. The research study has identified a total of 179 words of Romance origin which have been included in a stratified corpus or an alphabetical list of Romance loan words. The corpus was then stratified based on two criteria. Firstly, a chronological overview of all listed words was made. These include the oldest and most recently written as well as most frequently used Romance loan words in Glagolitic inscriptions from the 12th through the 18th centuries. The second criterion was based on the phonetic and morphological description of changes. The Romance origin of several words could not be confirmed with certainty and therefore numerous Italian or Venetian and Croatian origins as well as Chakavian repertoires were consulted.

The recording and morphological analysis of stratified Romance loan words has laid the foundations for further comprehensive research of similar Romance-Slavonic language contacts, just as Fučić's book has been used as a source for the description of Romance loan words extracted from a variety of Glagolitic inscriptions. This book only is one among many sources of Glagolitic words and texts which could be used in syntactic and stylistic analyses of Romance loan words which the present corpus – given the incompleteness of the text and sentences – did not allow.

Key words: Glagolitic texts, Romance loan words, etymology

IZVORI I LITERATURA

- ARJ** – Daničić, Dj. et al. (ur.) (1880–1976): Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, I–XXIII. Zagreb, JAZU.
- Boerio, G. (1971):** Dizionario del dialetto veneziano. Milano, Martello Editore.
- DELI** – Cortelazzo M., Zolli, P. (1999): Dizionario Etimologico della Lingua Italiana. Bologna, Zanichelli.
- Devoto, G., Oli, G. C. (2002-2003):** Il Dizionario della Lingua Italiana. Firenze, Le Monier.
- ESSJ** – Snoj, M. (1997): Slovenski etimološki slovar. Ljubljana, Mladinska knjiga.
- Filipi, G. (2002):** Istrorumänisch. V: Okuka, M. Krenn, G. (ur.): Wieser Enzyklopädie des europäischen Ostens. Bd. 10, Lexikon der Sprachen des europäischen Ostens. Klagenfurt = Celovec, 91–96.
- Fučić, B. (1982):** Glagoljski natpisi. Zagreb, JAZU.
- REW** – Meyer-Lübke, W. (1972): Romanisches etymologisches Wörterbuch. Heidelberg, Carl Winter – Universitätsverlag.
- Rosamani, E. (1999):** Vocabolario giuliano. Trst, LINT.
- SKOK** – Skok, P. (1971–1974): Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, I–IV. Zagreb, JAZU.
- Tekavčić, P. (1970):** Uvod u vulgarni latinitet (s izborom tekstova). Zagreb, Sveučilište u Zagrebu.